

1, 2, 3, кодирај! – Научни осврт – Сигнал и информација

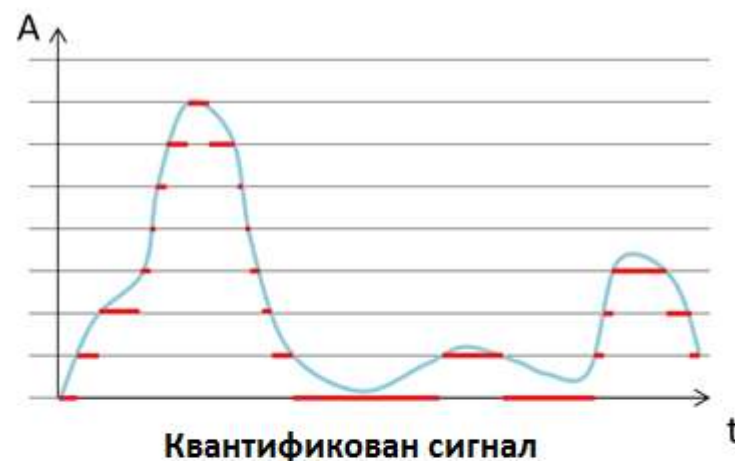
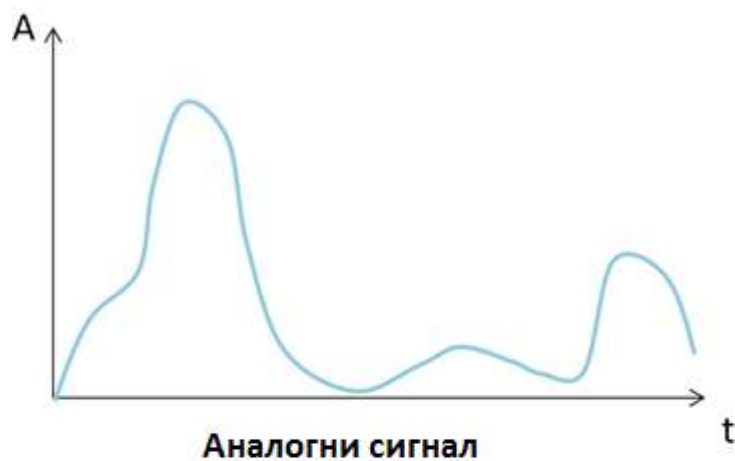
Сигнал, (од латинског *signum*), је носилац (или вектор) информације. Информацију преносе флукуације неке величине (најчешће физичке) генерисане неким феноменом (природним или технолошким).

Сигнале можемо класирати на различите начине:

Тип сигнала	Физички носилац
<p>Аналогни сигнал: физички вектор континуално променљиве амплитуде у времену</p> <p>Нумерички сигнал: физички вектор је дискретан (види даље)</p> <p>Логички сигнал: вектор преноси само бинарну информацију, « истинито » или « лажно »</p> <p>Тактни сигнал : сигнал којим се информације не преносе флукуацијом амплитуде него хронологијом флукуација (попут биглова метронома)</p>	<p>Звучни сигнал: вектор је компресиони талас (звоно, бубањ...)</p> <p>Светлосни сигнал: електромагнетни талас променљиве таласне дужине (боја), емисионе фреквенције, амплитуде ... (фар, звезда, бежични телеграф, семафор ...)</p> <p>Оптички сигнал: вектор је, као и за светлосни сигнал електромагнетни талас, а информацију носи просторно расподељен светлосни флукс, слично као што се код слике само групом пиксела преноси информација, а не сваким пикселом појединачно (као код екрана видеа, димног сигнала, Шаповог телеграфа...)</p> <p>Електрични сигнал: вектор се преноси електричним, електронским или магнетским материјалом (компјутер, хард диск, неурон ...)</p> <p>(Био)хемијски сигнал: вектор је концентрација природних или вештачких молекула (хормони...)</p>

Коректна интерпретација неког сигнала (тј., декодрање информације коју носи) само уз претходни избор заједничке конвенције у вези емитера и пријемника. Међутим, сигнал се, и поред установљене конвенције, мора пре употребе обрадити на одговарајући начин. Назив « **обрада сигнала** » је прилично неодређен јер обухвата низ аспеката:

- **Дискретизација** аналогног сигнала се обавља због лакшег манипулисања (посебно његове дигитализације на некој дигиталној подлози). Дискретизација подразумева дељење сигнала на коначан број делова у једнаким интервалима (у времену или простору), а затим и репрезентацију сваке од тих вредности тако да све оне чине неки коначан скуп могућих вредности. Коначно, ове вредности се кодирају, на пример у бинарном коду, да би биле доступне за обраду на некој машини.
Понекад правимо разлику између просторне дискретизације (коју називамо « пикселизација »), и дискретизације амплитуде (« квантификација ») или временског (« узорковања »). Међутим, термин « узорковање » неодговарајућом језичком интерпретацијом подразумева следећа 3 аспекта при чему се, у сваком случају, узорци сигнала унапред сматрају периодичним.

Етапе дискретизације (црвено) неког аналогног сигнала (плаво).

- Сигнал се пре стокирања и трансмисије подвргава **компресији** (што је порука дужа то је и ризик за прављење грешек током њеног слања, трансмисије, пријема, стокирања или интерпретације сигнала већи). Методе компресије могу бити релаизована са и без губитка што зависи од крајње употребе. Тај

избор са и без губитка зависи од финалне употребе, типа информација (код слике је губитак прихватљив али не и код текста) и расположивог простора за стокирање/време трансмисије. Дакле, у питању је компромис.

- **Побољшање** квалитета врло често захтева одвајање информација (релевантних) од *фона* (паразитски део) који је инхерентан сваком физичком феномену. Међутим, апсолутна дефиниција фона не постоји, па су тако Penzias et Wilson, 1964 године, детектовали фон који је нарушавао размену радио сигнала у Беловој лабораторији који је био приписан траженом Великом праску у астрономији (било је то « микроталасно реликтно зрачење », за чије откриће су добили Нобелову награду). „Квалитет“ неког сигнала се врло често карактерише бројем « однос сигнал/фон ».
- **Интерпретација** дела релевантне информације зависи од њене употребе, па је тако код семафора битна само боја (црвена, зелена, жута) а не и интензитет светлости.

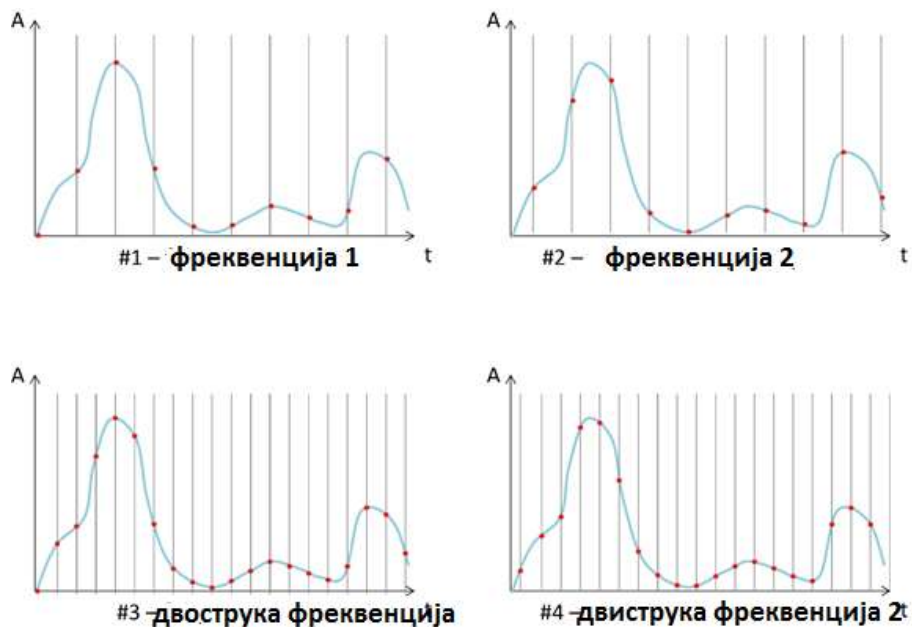
Теорије информација (Shannon vs Kolmogorov)

Дигитализацију информација као дисциплину су установили Шенон и Колмогоров.

Шенон (Claude Elwood Shannon, чија стогодишњица рођења је прослављена 2016) је био генијални амерички инжењер и математичар. Паралелно са својим истраживањима на *Massachusetts Institute of Technology* (MIT), радио је и у Беловим лабораторијама где је описао комуникацију између машина, уводећи, сада већ класичну шему « извор -> кодирање -> сигнала -> декодирање -> прималац ». Шенон је, 1948, уз помоћ свог колеге Weaver) дао « математичку теорију комуникације информација » (TMSI, која је касније названа « теорија информација »). Прецизно је, у циљу боље комуникације, описао да се у сигналу неке информације налази **redundancy** или **redundant** (вишак: број бита поруке минус број бита информације у поруци) и *фон* (уљези). Идеја је да се ограничи **redundant** (вишак), и поред постојања фона, да би порука била што краћа али и да се сачува информација.

Појам редунданте се лако илуструје у лингвистици, где је очигледно да смисао потиче од повезаности и избора речи, а не само од слова и слогова који их чине ... Уствари, « ctt phrs rst prftmnt strphnsbl » (*ова фраза остаје потуно разумљива*), јер ограничавањем редунданте смањујемо величину поруке.

Фон је нека врста деградације сигнала коју намећу физичка ограничења инхерентна комуникацији, јер информација је више замагљена, у најгорем случају изгубљена (у том случају, редунданта може и поред негативног импакта фона да понуди писту за корекцију грешака). Шенон је у вези с тим доказао да се квалитет дигитализације осигурава тако што ће корак код узорковања бити два пута мањи од најмањег мотива информације.

Илустрација Шенонове теореме са узорковањем исте величине као мотиви које је потребно репродуковати (#1 et #2), могуће је знатно подценити пикове према центрирању узорковања (мања је основа код #1, главни пик је снижен код #2) ; супротно, фреквенца код двоструког узорковања (#3 et #4), независно од центрирања узорака, сви пикови су увек добро представљени.

Шенонова теорема може бити употребљена за разликовање фона и информације. Узимајући пример слике на екрану, види се да ако пиксел приказује информацију различиту од околних пиксела, то је вероватно фон. Јер ако два суседна пиксела имају исто понашање у неком другом окружењу, онда је вероватно реч о стварном мотиву.

Руски математичар Колмогоров (Andreï Nikolaïevitch Kolmogorov уз помоћ колега Solomonov и Chaitin) је 1960 предложио другачији приступ од Шенонове (TMC1) дајући « алгоритамску теорију информација ». Ова теорија настоји да квантификује и квалификује садржај информације неког скупа података, тј., да прикаже његову « комплексност ».

Узмимо пример описа доњег грба:

- Грб је жут и црвен
- Позлатом опточене четири вертикалне жуте и црвене пруге
- Жути грб ширине 90cm и висине 1m са црвеном вертикалном пругом 10cm са 10cm на левој ивици, и друго на 10cm десно од претходне, још једна на 10cm десно, и последња 10cm десно.
- Жути грб 90cm ширине и 1m висине са четири црвене вертикалне пруге од 10cm међусобног размака 10cm.

Опис #1 изгледа најкраћи (и мање комплексан), али је зато неодређен (много различитих грбова одговара овом опису). Опис #2 је резервисан за понавоце хералдике који би једино знали ово да интерпретирају. Иапк они не би могли да репродукују идентичан грб јер његове битне информације су у бројевима, боји и распореду фигура, а не у прецизирању величина с тачношћу центиметра.

Опис #3 је врло прецизан али дуг, комплекснији је од описа #1, и верно репродукује почетен мотиве. Опис #4 репродукује идентичне мотиве као у случају #3, али с мање речи, информација је комплексна, дакле само дужина описа није довољна да открије да ли је објект у питању комплексан или не. У примеру #4 налазимо порекло имена ове теорије јер тражимо најједноставнији алгоритам који ће омогућити репродукцију идентичну почетном мотиву. Дакле, поређењем ових различитих алгоритама можемо почети да класификујемо комплексност информација.

Понекад је у питању неки природни систем (на пример, нека звезда) па није могуће « одабрати » неку конвенцију с пријемником, односно човеком. Онда је у питању рад на научној **моделизацији** функционисања ове звезде да би се разумело које физичко стање придружити емитованом сигналу.